

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Deus no[n] est imaginaria capedine spatij vltra mundum. cap. 18.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

Deus non est in imaginaria capedine spatij ultra mundum.

CAPVT XVIII.

I. **C**elebris est quæstio apud recentiores de existentia Dei, extra, vel supra mundum. Pro qua supponendum est Dei existentiam vel esse in aliquo, ut in loco, vel ut in re: item aliam esse potentialem, aliam actuaalem. Item vacuum, siue inane posse considerari dupliciter, aut simpliciter, aut cum habitudine ad aliquod corpus, simpliciter quidem prout est pura negatio spatij veri sine ullo respectu, aut habitudine ad corpus intra, vel iuxta cuius extremas partes non est aliud corpus, quo pacto ante orbem conditum nihil omnino erat præter inanitatem, quam nos concipimus ad instar spatij cuiusdam in infinitum circumquaque diffusi cum capedine quadam potentiali ad recipienda corpora: cum habitudine vero ad corpus potest etiam concipi duobus modis: nempe vel intra concavitatem alicuius loci, quo pacto appellatur propriè vacuum à Philosopho, cum vacuum diffiniens lib. 4. Physicor. t. 60. Est, inquit, locus carens corpore aptus tamen replevi: vel extra superficiem convexam supremi cœli, quod Theologi nominare etiam solent vacuum. Triplex ergo est difficultas. Prima utrum Deus sit in spatio ipso imaginario, quod concipimus extra mundum. Secunda utrum, si quo casu fieret vacuum intra mundum, esset in ipso. Tertia denique utrum verè sit supra cœlum, & habeat respectu ultimæ superficiei ipsius præsentiam aliquam extrinsecam. Et quidem controuersiam non credo esse de existentia Dei potentiali: nam hæc ab æterno Deo conuenit, quia potest esse in corporibus, quæ mole sua possunt vacuum illud explere, & loco eius succedere: ita ut iam nunc Deus sit sufficienter constitutus in actu primo, ut sit præsens illis corporibus, ac spatijs realibus, si fierent, & explerentur inania, & vacua, in hoc enim conueniunt omnes doctores, ita expresse

Altiſiodorenſ.

Nouo Caſtro.

II.

Quod ad primam attinet. Partem affirmantem sequenti sunt aliqui antiqui, quo-

rum tacito nomine meminit Nouo Castro q. citata, & expresse tenet Maior eadem d. Maior. q. 2. & in 2. d. 1. q. 1. ad 8. Palatius in 1. d. Palatius. 37. disp. 2. Marſilius Ticius lib. 2. de Im- Marſil. mortalitate animæ, cap. 6. Fonſeca lib. 5. Fonſeca. Met. cap. 15. q. 9. sect. 4. Molina 1. p. q. 8. Molina. art. 1. dist. 3. Ostenditur vero in primis ex testimonijs sacrarum literarum, in quibus dicitur Deus, *Excelsor cœlo*. Iob 11. item Iob 11. 3. Reg. 8. *Cœli cœlorum te capere non possunt*. 3. Reg. 8. Deinde vero auctoritate Patrum, quos referam cap. 20. qui aiunt Deum esse extra mundum: extra mundum vero non est aliud, quam spatium imaginarium. In particulari vero fauet D. Augustinus lib. 11. de Ciuitate Dei cap. 5. ubi sic habet. *An forte substantiam Dei, quam nec includunt, nec determinant, nec distendunt loco: sed de ea, sicut de Deo sentire dignum est, fatetur incorporea præsentia ubiq; totam, tantis locorum extra mundum spatijs absentem esse dicturi sunt, & vno tantum, atq; in comparatione illius infinitatis, tam exiguo loco, in quo mundus est, occupatam? non opinor eos in hac vaniloquia progressuros*. Hæc August. quibus sententiam affirmantem Deum esse absentem ab illis locorum extra mundum spatijs rejicit, ut vanam, atque absurdam. Accedit communis sensus hominum, *Etenim quæ sunt*, inquit Aristoteles lib. 4. Physicor. t. 1. *Omnes existimant alicubi esse*: Et consequenter, quod nullibi est, nunquam existere: iuxta quem sensum loquitur Hugo Victor. lib. 1. de sacramentis p. 3. c. 17. *Quod nusquam est, inquit, ipsum omnino nihil est*. Deus autem verè existit, antequam quicquam faceret: ergo necessario fuit alicubi, non in locis, aut rebus creatis, quæ non erant: ergo in spatio illo imaginario. Si respondeatur sat esse, ut fuerit in semetipso, ut aiunt sancti Patres: obijciatur quoniam, ut probat Philosophus 4. Physicor. p. 4. nihil dicitur esse in semetipso, nisi minus proprie ratione partium, quatenus totum est in partibus, & partes in toto. Deus vero est expers partium, ut ratione ipsarum dicatur esse in se: quare non satisfacit dicendo Deum esse, quia in se est: deinde vero esto Deum in se esse concedatur, id non sat est, ut sit alicubi: nam in sententia Philosophi supremum cœlum, quamuis in se ipso sit, nusquam tamen est, quia non est in loco distincto à se, & suis partibus.

III.

Ratione vero ostenditur. Primum quoniam, si Deus non est in loco imaginario, nec fuit ante mundum conditum, incipit de nouo esse in spatio, in quo nunc est mundus:

mundus: Hoc vero fieri nequit abique mutatione ipſius, quod repugnat: ergo eſt in loco imaginario. Aſſumptio vero probatur, quoniam non poteſt concipi quomodo eſſentia diuina abſque vlla mutatione incipiat de nouo eſſe præſens ſpatio, in quo antea non erat: nam, ſi non erat ibi, & modo eſt, aliunde venit: & conſequenter per motum acquiſiuit nouum vbi, & præſentiam ad ſpatium: quemadmodum Chriſtus per veram mutationem ſui incepit eſſe præſens ſpatio, quod poſt aſcenſionem occupauit ſupra cælum empyreum: nam, ſicut Chriſtus non dicitur eſſe præſens eiſmodi ſpatio per denominationem extrinſecam à ſubſtantia Dei, ſed per veram indiſtantiā, ac præſentiam ad illud ſpatium, ita quoque ſubſtantia diuina non dicitur præſens ibi per accidens ratione corporis Chriſti: nam, ſi cogitatione fingamus eſſentiam diuinam certo aliquo ſpatio diſſinitam, verbi gratia cælo ſtellato, ita vt nequeat à Chriſti corpore extrinſecè denominari præſens ſpatio eiſdem corporis, deinde vero de nouo incipere eſſe præſentem ei ſpatio, in quo eſt corpus Chriſti, perfectò denominaretur ab aliquo ſibi intrinſecus inharēte, quod abſque mutatione intrinſeca non poſſet aduenire de nouo: ergo niſi Deus concedatur eſſe in vacuo ſupra cælum, cū incepit eſſe præſens humanitati Chriſti Domini, debuit mutari: ſi reſponderetur negando conſequentiam, quoniam Deus abſque ſui mutatione incipit eſſe præſens de nouo ſingulis creaturis, quæ de curſu temporum ſuccedunt, & eodē modo ſine mutatione poſſet de nouo coexiſtere ſpatio nouo, cui antea præſens nō erat, obijciunt eſſe diſparem rationem: nam, cū Deus incipit eſſe præſens cælo, aut alteri rei, inuoluitur extrinſeca denominatio, aut relatio orta ex præſentia cæli, vt dimanantis à Deo: ex quibus ſolum reſultat in Deo denominatio extrinſeca, aut relatio rationis: cū vero dicitur eſſe, vbi cælum eſt, neutrum horum includitur, ſed ſolum id, quod ex parte Dei neceſſario ſupponitur ad hoc, vt eo ipſo, quo res aliqua ibi exiſtit, dicatur Deus exiſtere in illa: quod fundamentum nequit aduenire de nouo abſque mutatione ipſius: hoc igitur habuit Deus antequam corpus Chriſti aſcenderet ſupra omnes cælos, vt ſtatim, ac peruenit illuc, cœperit ibidem coexiſtere humanitati illius, & conſequenter iam antea ibi erat.

IV. Secundo ad omnem operationem præſupponitur indiſtantia operantis à loco vbi operatur: Deus autem operatus eſt

in ſpatio, in quo eſt mundus: ergo erat in illo antequam operaretur: & modo poteſt operari in infinito ſpatio imaginario ſupra cælum: ergo iam ibi eſt. Namque vt bene notauit Durandus in 1. diſt. 37. quæſt. 1. non minus colligitur præſentia diuina ex actuali operatione, quam ex potentia ad operandum: præſertim quia attributum immenſitatis eſt prius attributo omnipotentia: ergo etiam ipſius veluti actus, nempe exiſtentia Dei in omni ſpatio, erit prius actione tranſeunte, quæ eſt actus omnipotentia. Tertio, ſi Deus crearet extra mundum corpus aliquod non contiguum cælo, & ſimul cum illo Angelum exiſtente totum in eo corpore, & in quauis parte illius: deinde vero nulla facta mutatione in Angelo permetteret corpus illud in nihilum redigi, Angelus maneret in vacuo: ergo etiam Deus, quoniam eſſet in Angelo: & eodem Angelo in nihilum redactio maneret ibidem. Ex qua ſuppoſitione ſumitur aliud argumentum: nam, ſi corpus illud, & Angelus eſſent diſtantes à cælo empyreo, diuina ſubſtantia eſſet à ſe ipſa quodammodo diuiſa, nempe exiſtens in extremis, & non in medio: quod eſt abſurdum: Vltimo Deus ratione infinite perfectionis eſt tam perfectus, vt nihil ſecundum perfectionem maius cogitari poſſit, & quia eſt infinite bonus, nihil eo melius cogitari poſſet, & quia eſt æternus in duratione, nihil eo magis durare fingi poſſet: ergo etiam, quia eſt immenſus, hoc eſt magnitudinis infinite, debet eſſe in tanto ſpatio, ita vt non poſſit cogitari aliquid eſſe in maiore: at ſi non eſt extra mundum in vacuo, non repugnat, vt cogitetur aliquid eſſe in maiori ſpatio.

V. Dicendum eſt tamen Deum non eſſe in ipſo ſpatio imaginario. Hac eſt expreſſa Richard. in 1. d. 37. art. 1. q. 4. Scot. q. vn. in fine corporis cum Lych. ibid. & Bargio. §. 1. Nouo Caſtro ibidem q. vn. propoſit. 1. Marſ. q. 39. art. 2. ad 8. principale. Capreol. in 1. d. 37. q. vn. ad 4. Scoti contra primam concluſionem, Hiſpalenſ. ibidem, quæſt. vnica, art. 4. ad 4. Scoti contra 1. concluſionem, & eſt communis Thomiſtarum. Nam hi, cū aſſerant Deum non eſſe aliter in aliquo, quam per operationem, & in vacuo non ſit vlla operatio Dei ad extra, conſequenter dicunt Deum non eſſe in vacuo: ſed cum hoc fundamentum ſupra reiecerim, alio opus eſt. Inprimis vero nititur hæc aſſertio manifeſtis Patrum testimonijs negantium Deum ante orbem conditum fuiſſe alibi, quā in ſe: ita Tertull. lib. contra

Praxeam

Richardus.
Scot.
Lychetus.
Bargius.
Nouo Caſtro.
Marſil.
Capreol.
Hiſpalenſ.

Tertullian.

Augustinus.
Alcuinus.
Bernard.

Praxeam cap. 5. Augustin. in id Pfalm. 122. *Qui habitas in caelo.* Alcuinus lib. 2. de Trinitate cap. 5. Bernard. lib. 5. de consideratione cap. 6. in fine, ubi, cum docuisset Deum esse in omni loco creato, subiungit: *Alias vero ubi erat, ante quam mundus fieret, ibi est: non est, quod queras ultra, ubi erat: prater ipsum nihil erat: ergo in se ipso erat.* Hæc Bernard. qui breuiter perstrinxit huius assertionis fundamentum, quod est huiusmodi. Præsentia realis in alio requirit actualem existentiam eius, quod est terminus præsentiae: in eo enim, quod non est, nihil omnino esse potest: sicut enim id, quod non est, nusquam est, ut ait Philosophus lib. 4. Physicor. text. 1. ita etiam in ipso nihil est: etenim ad coexistentiam, siue præsentiam requiritur mutus contactus extremorum, qui non nisi inter res actu existentes datur: quapropter dixit idem Philosophus lib. citato, text. 18. *Semper id, quod alicubi est, & ipsum esse aliquid, & aliud aliquid extra ipsum.* Alioquin dici posset Deum iam modo coexistere actu rebus futuris, imò, & possibilibus, quæ nunquam erunt: siquidem hæc sunt vera entia, & habent potentiam logicam, ut sint, quæ, cum nitatur rei essentia, verius meretur nomen potentiae, quam capacitas illa vacui imaginaria: cum igitur ante orbem conditum nihil omnino fuerit, sed pura inanitas, dici nequit Deum fuisse alibi, quam in se ipso: aut fuisse in spatio imaginario. Et confirmatur, quoniam non plus habet entitatis, aut veritatis illud spatium imaginarium, quàm chymæra, aut aliud ens fictitium: Deus autem non est in chymæra secundum realem præsentiam: ergo neque in spatio imaginario. Patet consequentia quoniam utrumque non habet aliud esse, quam fictum ab intellectu nostro: nam spatium imaginarium non est ens positium, ut colligitur ab Aristotele lib. 4. Physic. t. 37. nam si esset ens, nunc etiam maneret simul cum alijs corporibus, quæ successiue occupant idem spatium loci, quod tamen Aristot. impugnat, non est priuatio quoniam hæc supponit subiectum, cui conueniat, at vero extra cælum nihil omnino est, cui hæc priuatio competat: non pura negatio; non enim apparet forma, quam neget, quæ etiam non competat entibus fictitijs, si quis respondeat esse non repugnantiam, ut recipiantur, ac fiant in eo spatio substantiæ corporeæ. Contra, non repugnantia omnis, & aptitudo habet modum potentiae passivæ: hæc vero fundari debet in aliquo actu: ergo si supra cælum nihil est, etiam non est non repugnantia: sed tota hæc potentia se habet

Aristot.

Aristot.

ex parte omnipotentiae diuinæ.

Testimonia sacrarum literarum, & sanctorum Patrum non probant Deum esse in ipso vacuo sublata omni habitudine ad aliquid positium, ut modo loquimur: Ex eo enim, quod dicant Deum non capi cælo, aut mundo, vel esse extra mundum, vel supra cælum, minimè sequitur esse in ipsa inanitate, sed habere existentiam cum diuersis negationibus, & habitudinibus ad mundum, vel cælum, in quo est, ut in sequentibus explicabo. Quod vero attinet ad verba D. Augustini ibidem adducta responderetur esse intelligenda ratione distantiae potentialis, qua Deus est supra cælum sub ea dispositione, ut ex vi ipsius Deus sit in actu primo ad coexistendum cuius corpori, vel loco, si supra cælum crearetur: August. enim solum intendit Deum non ita esse in hoc mundo, ut in illo concludatur, quod colligitur ex discursu eiusdè Augustini, loquebatur enim ex suppositione aduersus eos Philosophos, qui contendebant mundum fuisse ab æterno, eo quod exilimarent Deum non potuisse cessare ab operando in infinitis temporum spatijs, quæ ante mundum conditum cogitabant: contra quos arguit, ut similiter cogitent extra mundum infinita locorum spatia, & reddant rationem, cur ibi Deus ab opere cesset. Quia vero respondere aliquis posset, Deum non esse in illis, & idcirco non operari, intulit non esse dicendum Deum inde abesse: quemadmodum ex ipsorum sententia non aberat ab infinitis spatijs temporum præteritorum: deinde vero in fine capituli recitans responsum ipsorum, qua dicunt spatia eiusmodi extra mundum esse fictitia, non eam reprobatur, sed admittit, & applicat ad spatia temporum his verbis: *Quod, si dicunt inanes esse hominum cogitationes, responderetur eis isto modo inquit, homines cogitare præterita tempora vacationis Dei, cum nullum tempus sit ante mundum:* Si inaniter utrumque cogitatur, inaniter etiam dicitur Deum fuisse actu in tempore imaginario, vel nunc esse in loco fictitio supra cælum: & idè, quemadmodum hæc est falsa: *Deus fuit in spatio temporis imaginarij, ante mundum conditum:* Quia spatium eiusmodi nihil est, ita hæc est falsa, *Deus est in spatijs loci imaginarij extra mundum,* quia eiusmodi spatia nihil sunt. Populari hominum sensui, quem refert Aristoteles, opponitur auctoritas eiusdem Aristotelis, qui cap. 9. lib. 4. Physic. ex instituto probat dari corpus, quod non sit in loco: id nimirum, extra quod non est aliud corpus: ideoque eodem capite text. 45. *Cælum, inquit, sicut*

dicitur

VI.

VI.

dictum eſt, non aſt alicubi totum, ſiquidem nullum corpus ipſum continet: Ex quibus conſtat de mente Philoſophi poſſe aliquid exiſtere, quin ſit alicubi, hoc eſt in aliquo loco. Et hoc modo antequam mundus fieret, Deus nullibi erat, hoc eſt in nullo loco, nec tamen propterea abſolute non erat: quoniam licet non eſſet alicubi, in ſe ipſo tamen erat. Hugo autem Victorin. ideo verè dicit; *Quod nuſquam eſt, nihil omnino eſſe*, quia accipit alicubi, vel ubique eſſe, non ſolum pro exiſtentia in alio: ſed etiam in ſeipſo, vt patet ex ſumm. ſententiar. tractat. i. cap. 4. quo ſenſu manifeſtum eſt, nihil omnino eſſe, quod nuſquam eſt. Ariſtot. autem quatenus aſſerit nihil eſſe in ſemetipſo, intelligi debet de proprio exiſtendi modo: non vero de quocumque: nam, quamvis nihil in ſemetipſo ſit propriè velut in loco, qui ſemper eſt aliquid extrinſecum, & diſtinctum à locato, id tamen quod non indiget loco, vt ſit, & reuera exiſtit, quamvis nihil omnino aliud ſit, merito dicitur eſſe in ſemetipſo ratione independentiæ ab extraneo, & propriæ ſufficientiæ, vt ſit: & hoc modo Deus eſt in ſemetipſo iuxta communè loquendi modum ſanctorum: ratione cuius independentiæ, & ſufficientiæ immenſitatis diuinæ, dixit Plotin. Enead. 6. lib. 8. cap. 16. potius dicendum qd Deus ſit ipſum ubique quā quod ipſe ſit ubique: quo etiam modo loquitur Hugo Victorin. & Scholaſtici citati cap. 17. nu. 2. quatenus aiunt, ſicut ſemper eſſe ſignificat æternitatem, ita etiam ubique eſſe immenſitatem: non igitur mirum ſi Deus, cum non alibi, quam in ſe ipſo ſit, ubique eſſe dicatur, quia ratione immenſitatis eſt ipſum ubique, ipſe ſibi locus adequatus.

VII.

Ad primum argumentum neganda eſt aſſumptio; Et ad probationem ſumptam ab exemplo corporis Chriſti reſpondetur, etiam corpus Chriſti non eſſe in ſpatio ipſo imaginario, ſed eſſe ſupra cælum, quo per motum peruenit: in Deo vero eſt diſpar ratio, quoniam iam modo eſt ſupra cælum, & in ſe exiſtens eo modo, vt ex vi ipſius abſque mutatione ſui poſſit coexiſtere cuius corpori, ſi ponatur ſupra cælum: at vero corpus Chriſti eſt circunſcriptum loco, neque quando erat in terris, erat taliter diſpoſitum, vt ratione ſuæ quantitatis abſque vlla mutatione reſponderet parti cœli, ſupra quam ſtat, & ita probanda eſt ſolutio ibidè aſſignata. Ad cuius impugnationem reſpondetur in primis, terminum, ubi, aut ſignificare locum extrinſecum, aut

ſpatium intrinſecum, in quo res eſt: ſi ſignificetur locus extrinſecus, neceſſario connotari debet exiſtentia ipſius: nam in loco non exiſtente nihil eſt: ſi vero ſignificetur ſpatium intrinſecum, adhuc opus eſt connotatione rei corporeæ, ſine cuius poſitione ſpatium nihil eſt: & conſequenter nequit eſſe extrinſecum coexiſtentia vllius rei: quare ſupra cælum, nec fuit antea, nec modo eſt aliquod ſpatium diſtinctū re ipſa à corpore Chriſti, & eius quantitate: & proinde Deus verè dicitur eſſe in humanitate Chriſti, & in ſpatio, in quo ipſa eſt, per ſolam poſitionem humanitatis, ac ſpatij ſupra cælum. Verum inquiet aliquis Chriſtum modo eſſe in diuerſo ſpatio, ac erat quando verſabatur in terra: quare illud eſſe aliquid diſtinctum à proprijs dimensionibus. Ad hoc diſtinguendum eſt antecedens: nam, ſi intelligatur per ſe de ſpatio poſitio eſt falſum: erat enim Chriſtus in terris in proprijs dimensionibus, in quibus conſiſtit ratio poſitiua ſpatij, in quo modo eſt, ſi vero intelligatur quoad connotatum, concedendum eſt: quoniam ſpatium connotat immobilitatem per reſpectum ad diuerſa puncta immobilia, quemadmodum locus: & quoniam mutatur in Chriſto hæc connotatio, idcirco variatur ſpatium quoad connotatum, & non quoad poſituum. At vero Deus antequam Chriſtus Dominus penetraret ad locum, in quo modo eſt, erat præſens ipſi connotato, hoc eſt vltimis partibus cœli empyrei, quas Chriſtus tangit plantis: & ratione quarum dicitur eſſe in hoc loco designato: & idcirco Deus ex eo, quod incipiat ibidem de nouo coexiſtere Chriſto, non mutatur: quoniam habet præſentiam ad humanitatem Chriſti, & eius dimensiones cum noua connotatione ad certum locum empyrei: ratione cuius connotati dicitur Deus modo eſſe in dimensionibus, vt in diuerſo ſpatio: non quod ab ipſis vnquam abſuerit, ſed quia illæ ratione diuerſi connotati habent rationē diuerſi ſpatij. Et ita patet quomodo Deus ſine mutatione ſui per ſolam poſitionem extremi incipiat eſſe in illo. Quod ſi velint Deum in ſe ipſo ratione propriæ immenſitatis ſufficienter eſſe conſtitutum in actu primo, vt coexiſtat creaturæ, ſi ponatur in vacuo, id veriſimum eſt: verum ex hoc nõ ſequitur, vt ſit in vacuo, quemadmodū cælum empyreum ratione propriæ quætitatis aptum eſt reſpondere alteri corpori, ſi immediate ſupra ipſum creetur à Deo: nec tamen ex parte ſuperiore eſt alicubi, aut in vacuo.

Solutio ſecundi argumenti patet ex dictis cap. 6. Ad agendum enim actione

creatiua

VIII.

creatiua de nouo nõ exigitur actualis præſentia Dei ad effectum, vel ſpatium, quod non eſt: & idcirco nequit eſſe terminus coexiſtentia, vel præſentia: Sed ſat eſt aptitudo proxima, vt poſito termino agens ſit ſtatim præſens, vbi operatur. Ad obiectionem ex Durando reſpondeo exiſtente ſpatio, ac ſubiecto recte ex potentia ad operandum colligi actualem præſentiam: quoniam, ſi datis terminis, ad quos haberi poſſit habitudo præſentia, ſubſtantia non eſt præſens, profecto neque operabitur, quoniam erit verè diſtans ab ijs: à diſtante autem, vt ſic non poteſt eſſe, aut dependere effectus. Quod locum nõ habet, quando non dantur termini coexiſtentia, tunc enim agens de ſe poteſt ita eſſe diſpoſitum, vt ſit aptum coexiſtere illis, ſi dentur: quod ſat eſt ad agendum. Ad alteram obiectionem reſpondeo formas attributales, quæ habent aliquam habitudinem ad creaturas, duplicem habere actum, alterum intrinſecum, & quali formalem, quomodo immenſitas conſtituit Deum interminabilem loco, omnipotentia potentem operari: alterum extrinſecum, & ſecundarium, qualis eſt actualis præſentia, quæ reſpondet immenſitati, & actualis operatio, quæ reſpondet omnipotentia: & intrinſecos quidem, quoad rationem prioritatis, ſequi ordinem formarum, à quibus ſunt, vt patet: extrinſecos vero nequaquam: vt videre eſt in attributo ſcientia practica, & potentia executiua: etenim prius noſtro intelligendi modo eſt Deus ſciens, quam potens operari: concipimus enim ſcientiam, vt regulam potentia, & tamen in ipſo opere non prior eſt effectus ſcientia, quam omnipotentia: ideoque cum eſſe actu in rebus ſit veluti actus extrinſecus immenſitatis, non opus eſt, vt ſit ſemper prior operatione, quæ eſt actus omnipotentia.

IX. Propter tertium argumentum Nouo
Nouo Caſtro. Caſtro vbi ſupra cum propoſitione prima
absolute negaſſet Deum eſſe in vacuo ſupra
cælum, rurfus propoſit. 3. concedit poſſe in illo eſſe: Immerito tamen, quid
enim poſt Angeli annihilationem haberet
Deus in ſpatio imaginario, quod modo nõ
habeat? etſi modo non eſt in illo, quia nulla
res eſt in nihilo, etiam facta illa hypotheſi
non eſſet, quoniam ipſa non dat eſſe ſpatio
illi. Eſt vero reſpondendum facta illa ſuppoſitione
Angelum adhuc non manere in vacuo: quoniam, vt iam dixi, in eo,
quod non eſt, nihil exiſtit. At inquires, Angelus
ille exiſteret, non in pleno: ergo in vacuo, quoniam
quidquid eſt, in alterutro

horum eſt. Neganda eſt conſequentia, & medium, quod ad illam probandam ſumitur: nam vt ait Ariſtot. lib. 4. Phyiſic. t. 45. ſupremum cælum eſt: & tamen nullibi eſt ſecundum ſe totum, hoc eſt in nullo loco. Et hoc modo ſe haberet ille Angelus: eſſet enim extra mundum, & ideo non in pleno: vacuum vero præciſè ſumptum cum abſtractione à loco nihil eſt, & ideo Angelus in ipſo non eſſet, ſed in ſe. Ad argumentum vero, quod ex eadem ſuppoſitione ſumitur neganda eſt ſequela: nam ſubſtantia rei non cenſetur diuiſa eo, quod ſit interrupta coexiſtentia ipſius ad aliam rem, quomodo anima noſtra non eſt diuiſa, etiamſi partes, quas informat, inter ſe aliqua ex parte diuidantur, ſed plenior huius argumenti ſolutio conſtabit cap. ſequent. Ad vltimum diſtinguendum eſt conſequens: & ſi intelligatur de exiſtentia actuali Dei in ſpatio, eſt neganda: concedenda vero, ſi intelligatur de potentiali. Ratio vero eſt quoniam exiſtentia actualis Dei in ſpatio non eſt perfectio ſimpliciter, nec conuenit Deo neceſſario abſque ſuppoſitione, ſed poſito ſpatio: quæ vero ita conueniunt non opus eſt, vt infinito modo conueniant: nam non opus eſt, vt creetur tot, ac tam perfectas creaturas, vt plures, ac maiores creare nequeat. At vero exiſtentia potentialis conuenit neceſſario, & fundatur in immenſitate: & ideo non poteſt exiſtere in tanto ſpatio, quin poſſit adhuc in maiore. Alia vero omnia, quæ in argumento adducuntur, cõueniunt neceſſario: & ideo ex eo, quod eſt tam bonus, ac perfectus, vt melior, ac perfectior nec eſſe, nec fingi poſſit, minimè ſequitur debere exiſtere actu in tanto ſpatio, vt nequeat exiſtere in maiore.

Deus erit in loco vacuo, ſi quo modo detur.

CAPVT XIX.

Expedita prima difficultate initio ſuperioris cap. propoſita, veniendum eſt ad ſecundam. Cuius negatiua pars ſuadetur. Primo, quoniam eadem eſt ratio vacui contenti intra duo corpora, ac extra corpora diffuſi: in vacuo ſecundo modo ſumpto Deus non exiſtit: ergo neque erit in vacuo primo modo accepto. Antecedens oſtenditur, quoniam vtriuſque ratio conſiſtit in negatione ſpatij realis. Conſequentia vero patet: quoniam, ſi ideo non eſt in vacuo concipimus ſupra cælum, quoniam

eſt non